

Gränö kortversion del 3

Om fisket i skärgården och i synnerlighet runt Gränö. Lite om framtiden och miljön och hur det påverkar/t fisket. Därefter om människor som bott och verkat på Gränö men som inte längre är i livet.

Fisket i stort och smått

På sid 24 i boken om Smådalarögård står det: "En del kronofiskare var också här etablerade sedan länge, bland annat på Gränö och Huvudskär" Så fisket har under lång tid bedrivits i organiserad form av fiskebönder från Gränö. Arrendatorn på Gränö (Westerberg) var kronofiskare. Det är den familjen som bor i fiskarstugan innan familjen Söderberg kommer till ön 1893.

Vintertid fiskades det annars spigg för produktion av spiggolja, även kallat tran. Denna erhöles genom kokning av fisken och blev ett billigare alternativ till linolja. Man kunde stryka det direkt på fasaden eller blanda med färgpigment. Om Westerberg/Söderberg deltog i detta fiske vet jag inte.

Carl-Axel Sundelius har i boken Dalaröleden beskrivit Spiggfisket i början på 1900 talet när han var barn. Det började runt den 20 oktober och pågick till isläggningsen. I mörker, morgon och kvällar, försökte man med hjälp av lykta se var spiggstimmen höll till. När man hittat stimmen lade man ut noten och med hjälp av en följbåt tillika lastbåt. När man fått in spiggen gick man i land med var sin notända. Man hade sedan speciella vindor som man tog upp noten på land. Sedan kokade man spiggen i stora grytor Den olja som flöt upp skummades av och den sista oljan pressades mot grytans vägg.

Fisket bedrevs längst in i Vadviken (Dalarö) ungefär där kanalen (invigd 1939) idag har sitt ut/ inlopp.

När det gäller Smådalarögårds dagbok nämns inget om fiske men att det fiskades råder det inget tvivel om. Slakten på Kymendö kan ha levererat fisk samt fiskaren Anders Westerberg på Gränö.

Kronohamnfsiske var fiskeriverksamhet som bedrevs på Sveriges ostkust. Från medeltiden fram till 1800-talet tog kronan ut skatt in natura direkt från fiskarna från vissa bestämda hamnar eftersom fisket ingick i vattenregale. Det var enbart strömming som togs i skatt och strömmingsfiske var också det enda fiske som reglerades av Huvudskärslagen. Strömmingsfiske fick endast bedrivas från kronohamnar.

En viktig del av skärgårdsbornas näring var det fiske som under huvudsakligen maj-juni och augusti-september bedrevs i utskärgården. Rätten till fisket lade kronan under sig redan på 1200-talet vilket innebar att man för att få fiska i havsbandet var tvungen att erlägga skatt och under fångstperioderna uppehålla sig i särskilda säsongfiskelägen, så kallade kronohamnar. Kronohamnar har även funnits på Sveriges västkust. //Wikipedia

Kronohamnfsiskena nådde sin kulmen under stormaktstiden då inte mindre än 41 kronohamnar fanns i Stockholms skärgård. Vissa kronohamnfsisken gavs som belöning till framstående adelsmän för deras insatser i trettiåriga kriget. Dessa drogs sedan tillbaka till kronan under Karl XIs reduktioner.

Under 1800-talet började ostkustens strömming få konkurrens av sillfisket i Bohuslän

Kurt Söderberg, boende på Gränö, ägnar sig åt strömmingsfiske under mitten av 1900 talet som sedan säljs i familjen Söderbergs sjöbod. Vid god fångst ringdes det runt till oss sommargäster. En låda med nyfångad strömming fanns sedan innanför dörren täckt med vaxat tyg, en våg samt påsar

att lägga fisken i. Sedan fick man själv väga fisken. Kilopriset var 2 kronor och femtioöre i mitten av 70-talet, pengarna lades i en glasburk som stod bredvid vågen.

Det var alltid en speciell doft inne i sjöboden av tjära och fiskeredskap. Kurt lade oftast sina skötar i Ornövikens på Gränös västsida men ibland även utanför Jungfruholmens huvud där familjen Hälltorp har sina fiskevatten samt på de gemensamma skötvatten som finns. Det finns ett antal skötvatten/nätfiske som är gemensamma för alla som har del i de fiskevatten som tillhör Gränö by. Och samtliga fastigheter som är bildade före 1932 inom "Gränö By" har egna fiskevatten. Det finns skötvatten både på Gränös östra och västra sida. Stendörren inne i viken på västra sidan samt på östra sidan vid Kattskallen. Sedan finns det vatten på östra sidan av Lilla Trätsholmen.

1932 fastställdes ett fiskevattensskifte med detaljerad karta. Denna karta är ett konstverk i sig det ligger ett otroligt arbete bakom denna publikation. Jag har en kopia av kartan i min ägo.

Originalkartan finns på Lantmäteriet. (Se bildarkivet i del 3)

De fastigheter som avstyckats eller klyfts efter 1932 har "fiskevatten" som följer med ursprungsfastigheten.

Det finns också dubbar i berg för att man lättare ska se var ett fiskevatten är lokaliserat.

Simporna finns det ganska gått om och en granne fick många i sitt nät någon gång på 60-talet. Sempora fastnar mycket bra och har många vassa taggar och är svåra att ta bort om man inte vet hur man gör. En granne ringde Kurt Söderberg för att få råd. Kurt rekommenderade att klippa loss simporna med sax. Grannen förstod inte bättre utan följde rådet.

Nu har ju fisket tappat i intresse då fisken i stort sett har försvunnit från området runt Gränö. Debattens vågor går höga om vad det beror på men för egen del är jag helt övertygad om att det har och göra på övergödning av havet (så som utsläpp från jord och skog) som i sin tur leder till syrefattiga botten och bristande reproduktions möjligheter för fiskarna. Övergödningen i kombination med växthuseffekten med ett all varmare klimat. En utveckling som förutsågs redan på slutet av 1800 talet Men då kunde forskarna inte förutse den snabba utvecklingen. Vi får ju inte glömma att det var först på 1840 talet som forskarna förstod att istiden funnits och att vi då började förstå landhöjningen. Före denna tid trodde vi att vatten rann ut från Östersjön och det var därför skären kom ovanför vattenytan, den s.k. "Wattuminskningen".

Sedan finns det flera andra förklaringar till att fisken är borta, såsom spigg, sälar och skarv, alla dessa djurarter lever på fisk eller rom från fisk. Men att enbart lägga ansvaret på dessa djurarter gör att man som enskild inte behöver ta så mycket ansvar för sitt eget beteende, men självklart påverkar även dessa djur antalet fiskar i havet.

Ava och jag nätfiskar ett par gånger per sommar. Vi lägger ut mycket nät, ca 250 meter. Har vi tur får vi någon havsöring/sik vilket är den fisk vi får. Det blir ganska mycket arbete med skitiga nät för lite byte. Men det är ändå härligt att stiga upp på morgonen och fara ut med båten. Ava brukar ta upp och lägga ut och jag sköter båt och motor. Det är ofta mycket skräp i näten och har de legat på mer än 10 meters djup luktar det illa/svavel från näten på grund av de syrefattiga bottenarna. Sedan ska näten rensas och torkas innan de ska förvaras tills nästa fiskafänge.

Men det jag ändå saknar mest är att så här års, är att gå ut på bryggan, och på kast fånga en julgädda. Detta gick bra ända fram till 2005. Men efter det har jag inte fått en enda gädda.

Numer får vi inte längre fånga ål men det var ett fiske som gav ganska mycket utdelning. Ålarna fångades i en dubbelryssa som lades på relativt grunt vatten. Upp till 20 ålar per säsong kunde det bli. Bästa fisket var strax efter midsommar och under hela juli. Men i augusti var ålen borta.

Gränöbor som gjort intryck på mig men som inte längre är i livet.

Gränö 1:30 samt Gränö 1:210 före 1994

Att gå förbi **familjen Söderberg** är omöjligt, deras inflytande är stort under nästan hela 1900 talet

”Oscar Söderberg och hans hustru Emma-Kristina, född Stålbom, kom från Tegelbruket på Brevik till Gränö 1893. Med sönerna Ture, som då var 8 år, samt Gustav och John. De bosatte sig i gamla fiskarstugan och övertar arrendet från den tidigare arrendatorn som hette Westerberg. Arrendegården löd under Smådalarö sedan 1802 men tidigare under Tyresö slott.

”Natten till den 11 juni år 1719 ligger Ålands hav kav lugnt under en bädd av dimma. Fram genom denna tjocka ror en rysk örlogsflotta med raska tag med kurs mot vattnen utanför Norrtälje. Det är en hel armada: 132 galärer och ett hundratal öppna skärbåtar med inalles 26 000 man ombord. Man medför också kavalleri och artilleri. Tsarens order till sina män har varit klar och entydig: härja och bränn! Härja och bränn allt som kommer i er väg längs den svenska kusten, städer, byar, gårdar, bruk. Men döda inte civilbefolkningen. Gör människorna bara hemlösa. Och skyll sedan allt på den svenska regeringen, som drar ut på tiden med våra fredsunderhandlingar och som i hemlighet spelar under täcket med engelsmännen. De svenska soldater som försvarade kusten låg spridda på åtskilliga orter och när den ryska galärflottan styrde in mot Baggensstäket posterade där bara en mindre styrka på knappt fyra hundra man. Men här blev det stopp för den ryska flottan.” ur Brända hemman av Gunnar Lind

En ”ny” stuga till Gränö flyttades från Ä(E)lgholmen som belägen strax norr om mynningen till Vinåkersviken.

Den placerades i viken ungefär mitt på Gränös västra sida. Viken som fungerade som hamnplats för bl.a. de förbipasserande fiskarna från Ornö, därav benämningen Ornö Krog på tomtkartan (enklare utskänkning kanske förekom). I Skärgårdsstiftelsens årsboks årgång 26 kallas den för Gränö Krog och den arrenderades under åren 1786 - 1788 av torparen Nils Ersson och därefter fram till år 1800 av bonden Lars Olofson med fru Anna Jonsdotter. Sedan bonden och kronofiskare Anders Westerberg som under ett antal år var bosatt där med fyra syskon och en piga. Exakt när huset flyttades dit är för mig okänt.

I samband med att huset revs 2005 förtogs en antikvarisk undersökning.

Den antikvariska utredningen visar att timringen i delar av stugan utförts som man gjorde på 16–1700 talet. Den visad också att huset troligen byggts till i slutet av 1700 eller i början av 1800 talet samt renoverats i slutet av 1800 talet. Det visas genom att olika timmerbyggnadsteknik använts som är tidstypiska för de olika århundradena.

”När huset monterades upp så murades det in en klocka i skorsten – det skulle bringa lycka, sades det.

Oscar Söderberg, som vi kallade ”farfar” var en äkta skärgårdsbo, godmodig men lite illmarig. Han hade tidigare varit på Gränö och då tjänat som dräng hos Westerberg. Emma-Kristina hade också

tidigare varit på Gränö Det berättades att hon tillsammans med andra kvinnor rodde två gånger dagligen till Smådalarö från I Gränö för att mjölka 17 kor.

På ängen låg då en lada där höet förvarades. Troligtvis fick viken vid östra stranden därför namnet Ladviken.

Oscar Söderberg ägnade sig mycket åt att fiska och Emma-Kristina hade rekordet i att rensa simpor. Jag vet inte riktigt hur många dussin hon kunde få per timme, men det var åtskilliga."/Karin Berglund.

Nedan uppgifter är lämnade av Anders Hälltorp och uppgifterna är berättade av hans pappa Artur Hälltorp.

Ture hade ytterligare två äldre bröder. När farfar Oscar först kom till Gränö var det som fiskardräng hos Westerberg. I huset fanns också en piga. Hon och Oscar fick barn. Något äktenskap blev det inte utan farfar gifte sig så småningom med Kurts farmor Emma-Kristina och de fick tre pojkar. Farbror Gustav (Ture och hans bröders halvbror) bodde på Agustendal, Nacka och var maskinist på Avansfabriken."(tillverkning av tändkulemotorer)

Jag har ingen info om Tures äldre halvbror. Man tänker inte på alla frågor och släktband innan det är för sent att fråga. Jag är glad att jag gick igenom Kurts album med far. (Anders Hälltorp)

Lyan, far berättade följande om det; "Lyan låg på baksidan av Söderbergska vilan uppe på bergsknallen. Lyan byggdes av Viktor Blomqvist som var en av konsortiedelägarna som styckade Gränö. Han byggde senare ett hus på Stendörren."/

På 50-talet styckas fastigheten med Fiskarstugan av från Gränö 1:10. Och blev en egen fastighet, Gränö 1:210. Kurt Söderberg är den som köper.

Kurt hyr under långa tider ut huset till sommargäster men det är dåligt med underhållet. Den 9 april 1990 avlider Kurt Söderberg 73 år gammal.

1994 var förfallet långt gånget och huset är kanske bortom räddning. Samma år säljs fastigheten av "polisman Svensson" på auktion och uppdrag av Karolinska Institutet, Kurt hade testamenterat sina tillgångar dit, då han saknade bröstarvingar.

Börje Blomdahl är den som köper Gränö 1:210, även familjen Anander var budgivare. Familjen Anander/Karlsson köper Kurts bostad Gränö 1:30. Fastigheten 1:32 hade man köpt ca 5 år tidigare.

Mamma Emilia övervakar sonen Kurt noga så det är svårt för honom att träffa någon flicka. Kurt förblir ogift livet ut och någon arvtagare till Gränö 1:30 och 1:210 blir det aldrig.

Kurts förmåga att åta sig arbete i närområdet berodde lite på dagsformen och vem som frågar. Mitt minne är att min pappa Gillis hade det lite svårt att få Kurt att åta sig uppdrag på 60–70 talet.

Jag minns själv när man träffade på Kurt uppe på ön att han var lite fåordig. Han drog också ut på vokalerna så ett ja blev alltid ett jaaaaa. Men snäll var han och jag var alltid välkommen att komma ner till hans sjöbod. Strömning fanns att köpa på våren/försommaren. Detta pågick fram till mitten av 80-talet. Det var också spännande att kika in i ladan och se den gamla Lloydens som blivit inspärрад då delar av taket hade ramlat ner (sent 60-tal). Kurt hade använt den lilla bilen till att transportera byggmateriel till pågående jobb på ön samt att köra på isen under vintern.

Jag är född 1953 och är sommarboende på ön och jag minns mycket tydligt den bil som Kurt skaffade sig troligtvis 1964. Det var en ljusblå Lloyd modell Alexander TS. Motorn var 2 cylindrig luftkyld variant som gav ifrån sig ett mycket speciellt knattrande ljud.

Lloyden köpte han via en sommarboende på Gränö – Liljan Malmström som arbetade som bilförsäljare på Philipssons.

Kurt saknade körkort och framförde bilen bara på Gränö och då endast för att släpa upp gods från stranden samt under isvintrar för transporter till och från fastlandet. Trots att min släkt mestadels bestod av poliser var det ingen som reagerade på att han körde bil utan körkort, vilket känns befriande och skönt. Det kan dock ha varit tillåtet att köra bil utan körkort om man körde utanför allmän väg. Under 70 talet slutade Kurt att köra sin bil.

Bilen blev stående i Kurts lada allt medan både bil och lada förföll. Taket på ladan ramlade delvis in och bilen hamnade nästan i sitt eget fängelse. I slutet av 80 talet skänkte Kurt bort bilen.

Jag har trott att bilen hamnade på skroten vid 80 talets slut, men strax före julen 2017 pratade jag med Jan Jaremark, sommarboende på Gränö, som då berättade att bilen fanns hos hans son Erik på Dalarö. Bilen är under pågående renovering. Nu visade det sig att Kurt hade haft två Lloydar och att bägge bilarna finns hos Erik.

Dagny Viktoria Hälltorp 1916–2017 Gränö 1:19

Artur Hälltorp 1909–1997

Anders Hälltorp föräldrar

Anders Hälltorps pappa Artur Hälltorp bodde som barn hos Emilia och Ture på Gränö eftersom Arturs mamma dog redan när han var 5 år. Emilia och Artur var syskon och Kurt Söderberg och Anders Hälltorp är kusiner.

Tomten norr arrendetomten (då Gränö 1:10) (Söderbergs) köpte pappa.

Mor och far gifte sig 1938 och köpte året därpå den obebyggda tomten på Gränö av Rickard Berglund. Pappa Artur hade varit ganska mycket på Gränö. Han var bara fem år när hans mor Elin, min farmor, dog 1914. Äldsta syskonet var Emilia, som 1915 gifte sig med Ture Söderberg, och hon tog hand om lille Artur. Speciellt på somrarna. I mitten på 1920-talet flyttade pappa Artur till Stockholm. När mor och far blev ett par hyrde de gamla fiskarstugan och bodde där.

1939 köpte de så Gränö 1:19 och började genast att röja och bygga. På den tiden var det sex dagars arbetsvecka, möjligen slutade man tidigare på lördag. Efter arbetsdagen slut på lördagen cyklade de till Tyresö Brevik där de hade sina kanoter och paddlade ut till Gränö. Det mesta av materialet till husen kom ut med Waxholmsbolaget.

På den tiden var det inte aktuellt att gå på gym och mor och far behövde inte det. På vintern när isen låg tog de Saltsjöbanan till Solsidan och åkte skidor därifrån. /Anders Hälltorp

Jan Jaremark 1932–2019 Gränö 1:18 och 1:20

Janne är pappa till Erik Jaremark som är den som idag förvaltar sjö och inlandtomten på Gränö

Janne och Siv har funnits på Gränö i 54 år. Men jag lärde inte känna honom ordentligt förrän 2007–2009. Vi var bägge aktiva i Gränö Fastighetsägare Förening (GFF) och han hjälpte mig mycket.

Han var en otroligt kunnig och påläst herre och alltid med en god historia på lut, han visste hur en slipsten skulle dras. Hans kunskaper om Gränö och föreningsliv var omfattade. Nedan historia har han själv skrivit ihop:

Jag har berättat att jag hade en segelbåt på 50-talet, den sålde jag och i början av 1960 köpte jag en liten fiskebåt i Karlshamn i Blekinge. Min far Knut och min svåger Lennart Thomée hjälpte mig att köra upp den längs ostkusten, den resan tog ca 50 timmar, vår maxfart var 7 knop och vi hade tufft väder med nordlig snöstorm och motström i Kalmarsund.

Med den båten åkte jag och Siv runt i Stockholms skärgård på jakt efter ett sommarställe, vi puttrade runt och kollade annonsutbudet. I allmänhet blev man lite full i skratt när man jämförde verkligheten med annonstexten. "Sjöutsikt" kunde man ibland uppleva om man gick upp på en stor sten i tomtens ena hörn etc.

Mina vänner Lennart och Solveig Malmkvist hade jag träffat i Södra Judoklubben. En dag berättade de att de köpt en sommarstuga på Gränö i södra skärgården. Jag bad dem då i allmänna ordalag att kontakta mig om de skulle få nys om något bra objekt. Den 18/8 1965 ringde Lennart mig på jobbet, jag arbetade då i en liten konsultfirma i Farsta. Jag minns att telefonen ringde någon minut före 1130 och jag tvekade att svara, jag skulle gå på lunch då med jobbarkompisarna. "Kom genast ut till oss på Gränö" sa Lennart, "det är en gubbe som har dött, han har flera tomter och hans arvingar vill bli av med hela rasket för taxeringsvärdet".

Vi placerade vår dotter Frida hos mormor. Siv, jag och min chef C-O Elvingsson åkte bums ut till Gränö. Det var inte mycket att tveka om. Siv och jag köpte tomterna 1:18 och 1:20, Elvingsson köpte tomt 1:17 och Lennart tomt 1:16, som gränsade till 1:15, den tomt han tidigare köpt. Vi ringde till mäklaren Urban Linde från Gränö, ordnade pengar, skrev kontrakt och på kvällen satt vi och firade köpet tillsammans med Lennart och Solveig på en krog i Stockholm. Snabba ryck, på vår tomt 1:18 fanns redan en byggnad som vi inte ens tittade in i. Priset var så attraktivt att vi slog till bums. Dessutom såg jag inte att det fanns en brygga i vassen. Säljare var Trolins dödsbo. Trolin lär ha varit kamrer på Julius Sjögrens Järn.

Tomt 1:18: areal 9.580 m2. 1 st byggnad på ca 25 m2. Pris: 36.000:-

Tomt 1:20: areal 2.983 m2. Obebyggd, berg + ängsmark Pris: 9.000:-

Siv var i början lite tveksam till ett ställe i skärgården, hon ville hellre ha en inlandstomt, men hon sa OK men hon krävde att få en fast telefon installerad. Så skedde, på den tiden var det en fast avgift på 300:- för en telefoninstallation överallt i Sverige. Vårt nummer blev 08-770 96 06. Det blev nog ingen lysande affär för televerket, de var tvungna att resa stolpar och dra tråd från den gamla telestationen som var placerad i närheten av Söderbergs hus.

Fast telefoni fanns redan på ön, den installerades ungefär 1932, fiskargumman Emilia Söderberg skötte växelstationen i sin bostad och hennes man Thure skötte avlyssningen, han lär ha vetat allt om alla på ön.

Runt midsommar 2017 fick Janne en liten stroke som ändå visade sig vara ganska lindrig. Men vid läkarundersökningarna efter, upptäcktes att Janne drabbats av blodcancer. En lång och besvärlig behandling startade men han svarade ganska bra på behandlingen. Men i slutet av sommaren 2019 hade cancer spritt i sig till levern. Sedan gick det fort och den 23 oktober var det slut. Den 22 november följde vi Janne till den sista vilan i S t Eskils kyrka. /Bob

Gränö 1:27

Holger Berglund 1924–2019

1959 köper också Holger och Edit Berglund – Gränö 1:27. Holger Berglund har blivit som en klockarfar på ön, som skall allt bestyra. Han har ordnat så att brunnar och bryggor blivit i gott skick. Han återupptog traditionen med att fira gemensam midsommar på ön, han ordnade majstång, musik och lekar. Han var även ordförande i GFF mellan 1971–1985./Karin Berglund

Holger Berglund lämnade det jordiska livet 2019 och lade då en epok bakom sig. För mig var denna dalkarl en intuition på Gränö under 60–90 talet. Alltid redo att rycka ut och hjälpa till och med samma goda humör. Ett klingande skratt och med en bred daladialekt.

Han hade ett för Gränö ett gigantiskt reservdelslager, många skulle kalla det skrotlager.

Men den här mannen kunde konsten att laga saker utan att åka till reservdelsbutiken Men när hustru Edit inte längre kunde vara på Gränö och flyttade till "hemmet" blev det inte lika roligt att vara på Gränö för Holger Så småningom blev det så dax för försäljning och Therese Reutersvärd och Anders Rågnäs köpte. Men vi Gränöbor kunde inte riktigt släppa att Holger inte längre fanns kvar på ön. Så den stackars Anders döptes snabbt om till "LillHolger". En bidragande orsak var kanske också att Anders är lika full av energi som Holger.

Skrotlagret är nu ett minne blott då Anders körde allt till grovsopshämtningen. Bara det en bedrift.

Holgers båt, en Uttern 560 såldes till familjen Betinakis och båten döptes till Holger. Så nog kan man säga att Holger Berglund har gjort avtryck på Gränö och att hans gärning lever kvar...

Holger blev 95 år.

Anna Berlin-Lürs var en mycket färgstark kvinna som fodrar ett särskilt kapitel. Gränö 1:154

*Hon erkände själv att hon var kleptomant, i synnerlighet när det gällde trädgårdsredskap. "Saknar ni något så kom upp till mig", sa hon. Hon berättade att en gång när hon besökte sin kusin **Sven Hedin** så fick hon i hallen se en mycket fin bok. "Den stoppade jag under kappan när jag gick" sa hon, (Sven Hedin 1865–1952 forskningsresande och författare vars resor i Centralasien gjorde honom vida berömd.)*

Hon hade haft stället i stort sätt inte mer än ett år när det en dag började brinna i hennes villa medans hon var och badade i norrviken. Då kom en hel mängd beväringar och bildade kedja från ladviken. Vi langade hinkar med vatten och allt som kunde inrymma vatten, t.o.m. pottor använde vi. Vi kunde rädda tomten och Hults villa, men Lürs brann ner till grunden. När hon letade bland förkolnade rester sa hon "Skönt att min gamla stekpanna finns kvar!"

Hon levde ett naturliv, klädd i en lång sing-sing randig tröja och gick barfota. Hon var en baddare på att simma, dagliga turer gjorde hon från Södra viken och en bra bit utanför uddarna. Två gånger simmande hon runt ön, en gång tillsammans med Inger Voghera (fam. Ståhle)

Hon hade ett hembiträde. Karlsson kallades hon rätt och slätt

Anna Lürs hade tre döttrar, en bosatt i Afrika, en gift Kolmodin och en gift Horngren. När hennes barnbarnsbarn skulle döpas i Afrika beställde hon en båtbiljett för resan. När döttrarna hörde detta, tyckte de att det var en onödig utgift och ringde rederiet och frågade "Vet ni hur gammal fru Lürs är När man fick veta att hon var 80 år sa man "Nej en så gammal passagerare kunde man inte ta med

på en så lång resa". Så hon fick återbud från rederiet. Då gick hon omedelbart och beställde en flygbiljett Tor, för till dopet i Afrika skulle hon.

När hon fyllde 90 hyrde hon festvåning och firade med ett stort antal vänner

Under 50-talet köpte Bo och Lilian Malmström Anna Lürs fastighet därefter övergick den i sonens Joel Malmström ägo

Idag äger Christie Holm fastigheten.

Gränö1:34 *Nedan text är skriven av Calle Ståhle*

Barbro Ståhle 1926 - 2014

Vår morfar, Karl Hedman, fabriksföreståndare på Metalfabriksaktiebolaget Sporrang & Co åkte ut tillsammans med mormor Greta till Gränö våren 1935, där dom blev hämtade av Söderberg som skjutsade dom till Stendörren för att titta på en sommarbostad. När dom klev iland, så det första mormor Greta såg var en huggorm, så dom vände och åkte tillbaka. När dom var utanför Södra viken tittade dom in på det stora röda huset på udden och sa till Söderbergs att ett sån fastighet skulle man ha!

Ja, men det är till salu, blev svaret!

Detta resulterade i att den 12 juni 1935 köpte Karl & Greta Hedman fastigheten på Skjutskårsudden av Per Erik Strömbäck för 7,000 kr

(jag tror att huset, som till början nog bara var en liten fiskestuga på 10 kvm byggdes runt 1910 och ägdes av Otto & Anna Svensson)

Karl & Greta hade 3 barn Olle, Inger och Barbro och för att alla skulle få plats anlitate man arkitekt Carl Ekeman som i början av 1937 ritade och byggde till, så att alla fick egna rum på övervåningen och hembiträdet sitt bredvid köket.

För att inte den fantastiska utsikten skulle förstöras, köpte morfar udden mittemot i maj 1937. Detta blev vår mammas favoritudde, dit hon ville flytta när hon blev äldre, därför kallas den i vår familj för Babsudden!

Vi är en stor släkt med många generationer, som mest var vi 7 delägare till Gränö, men efter lite utköp och när vår mamma gick bort, otroligt saknad, i maj 2014 är det jag och min bror Fredrik som tar hand om detta fantastiska ställe på en underbar ö!

Gränö 1:12

Ingrid Skoglund 1922–2012 och Torvald Skoglund 1916–2008

1942 köpte Torvalds föräldrar Erik och Ester fastigheten av Anna Berlin Lurs.

1949 tog Ingrid och Torvald över. Mina barndoms somrar ute på Gränö präglades mycket av deras närvaro. De blev någon slags reservföräldrar till mig. De var även reserv husse och matte till min hund Rosie. En skotträdd beagle som hårade förskräckligt och hade dålig andedräkt. Trots detta var Rosie alltid välkommen och dela Tv-soffa med fam. Skoglund.

Som vuxen blev vi nära vänner med Ingrid och Torvald och Ava och jag umgicks med dem både på Gränö och i staden. Vi delade deras värderingar och dygnsrytm, sena kvällar och sovmornar.

Ingrid och Torvald präglade också min syn på hur bra grannar och medmänniskor ska vara. De jobbade ganska mycket ideellt med GFF och även andra föreningar. Ingrid hade varit kartriterska och Torvald faktor på Sieverts Kabelverk i Sundbyberg.

Många inbjudningar till midsommarfirande på ängen är textade och ritades av Ingrid. Och i gamla protokoll från föreningsmöten hittar man alltid deras namn.

Ingrid skrev dagbok mellan 1949 och fram till sin död. Dessa böcker ska jag få låna av Bengt Skoglund och de blir väl egen liten berättelse någon gång i framtiden.

Kaj Sandart d.ä. 1915–2004 Gränö 1:231 (Jungfruholmen) Text Kaj Sandart d.y.

2004 avlider Kaj Sandart d.ä. efter att ha ägt delar av ön i 58 år. Hans fastighet ärvs av sönerna Dag och Kaj men säljs några år senare. Först till en Fransk-svensk familj från Paris men 7 år senare säljs den vidare till familjen Ehlers från Hamburg.

1923–1946 ägs Jungfruholmen av Kamrer Knut Jeurling (avlider 1945)

Jeurling är en spännande man som haft en stor betydelse för biografkulturen i Sverige. Han startar Stockholms Filmklubb och Biografbladet, som har en stor betydelse i Sverige under biografkulturens stora genombrott med talfilmer. Många besökande gäster ligger vid Jungfruholmen med filmstjärnor och andra. När ön förvärvats 1946 beställer Kaj Sandart en pråm från Systembolaget för alla tomglasen som ligger lite varstans. Till lösöret hör även tre båtar – en tysk 12 meters flodmotorbåt, en eka samt en "Pettersson racer".

1946 köper Kaj Sandart och Aili Sandart

1963 delas fastigheten upp i fyra delar 1:94 samt 1:230, 1:231 och 1:232. Skräddaren och Busbas förs till stamfastigheten/

Slutord

Bob Lindstam heter jag som sammanställt de tre delarna av kortversion om Gränö och dess historia. Det finns mycket mer att berätta men det får ske en annan gång, . Jag har ju inte heller berättat så mycket om min egen familj, våra tomter och samägande, men den godbiten får anstå.

Historieintresse kommer ofta sent här i livet, så även för mig, det är väl när man närmar sig målnöret som man förstår att skriva ner lite om sig själv och det man har någon kunskap om, som tex. Gränö.

Jag har varit sommargäst på Gränö i hela mitt 67 åriga liv. Man kan säga att jag har mitt ursprung på Gränö då jag är döpt i Dalarö kyrka och född i mars 1953.

Detta är sammanställt i slutet av december" pandemiåret" 2020 där gemenskapen med grannar på samtliga öar har varit en framgångsfaktor när det gäller att kunna leva och bo här ute.

I det tillhörande bildgalleriet förekommer högst livaktiga Gränöbor och även andra Ö bor. Det är också en hel del bilder på gamla fiskarstugan och området Gränö 1:210/1:30 1:32. Husen på Gränös "midja" är unika och bildar en sammanhållen enhet fast det är tre fastigheter med olika ägare.

Källor se del 1

Tillkommande källor:

Brända hemman av Gunnar Lind

Skäret av Johan Ahlgren

Wikipedia (kronofiske)

är?”. När man fick veta att hon var 80 år sa man ”Nej en så gammal passagerare kunde man inte ta med på en så lång resa”. Så hon fick återbud från rederiet. Då gick hon omedelbart och beställde en flygbiljett ToR, för till dopet i Afrika skulle hon.

När hon fyllde 90 hyrde hon festvåning och firade med ett stort antal vänner

Under 50-talet köpte Bo och Lilian Malmström Anna Lürs fastighet därefter övergick den i sonens Joel Malmström ägo/ Karin Berglund